

- GROUSSOT X., "Principled citizenship" and the process of european constitutionalization-From a pie in the sky to a sky with diamonds, U.Bernitz-Nergelius J.-Cardner, *General Principles of EC Law in a Process of Development*, cit., fq. 315
- HAILBRONNER K., (2000) *Immigration and Asylum Law and Policy of the European Union*, LAia.
- HAILBRONNER K., (1998) *European immigration and asylum law under the Amsterdam Treaty*, Common Market Law Review, fq. 1047.
- HANLON J., (2000) *European Community Law*, 2° ed., London.
- HANNUM H., (1987) *The right to leave and return in international law practice*, Martinus Nijhoff Publishers.
- HARTLEY T., (1976), *Public policy and internal free movement: a critical comment on Rutili Decision*, European Law Review, fq. 242.
- NASCIMBENE B., (2004), *Diritto degli stranieri*, Padova.
- NASCIMBENE B. (2002) *La libera circolazione dei lavoratori*, Milano.
- NASCIMBENE B., (1998) *Da Schengen a Maastricht. Apertura delle frontiere, cooperazione giudiziaria e di polizia*, Milano.
- NASCIMBENE B., E.M. MAFROLLA, (2002), *Recenti sviluppi della politica comunitaria in materia di immigrazione e asilo in Diritto, immigrazione e cittadinanza*, fq. 13.
- NASCIMBENE B., *La convenzione, la condizione dello straniero e la giurisprudenza*, in
- NASCIMBENE B. (2002) *La Convenzione europea dei diritti dell'uomo. Profili ed effetti nell'ordinamento italiano*, Milano .
- NASCIMBENE B., (2/2008) *L'approccio globale nella gestione dell'immigrazione: la politica della UE alla luce dell'attuazione del Programma dell'Aja*, Il Diritto dell'Unione europea
- NASCIMBENE B., (1993) *Le norme sul diritto d'asilo. Il caso italiano*, Diritti dell'uomo
- NASCIMBENE B., (1997) *La condizione giuridica dello straniero- Diritto vigente e prospettive di riforma*, Cedam.
- NASCIMBENE B., (1997) *Il matrimonio del cittadino italiano all'estero e dello straniero in Italia alla luce della riforma del sistema di diritto internazionale privato*, Collisio Legum-Studi di diritto internazionale per Gerardo Broggin, Milano.
- VILLANI U., (1997) *La politica dell'Unione europea in materia di immigrazione*, Il fenomeno dell'immigrazione clandestina: aspetti penali e di prevenzione criminale. Atti del Convegno di Studi di Diritto Penale, Bari,
- VILLANI V., (1998) *La cittadinanza dell'Unione europea*, Studi in ricordo di A.F.Panzer, vol. II, Diritto internazionale, Bari
- VILLANI U., (2008) *Istituzioni di diritto dell'Unione europea*, Bari.
- ZANELLI A.- ROMEO G., (2002) *Profili di diritto dell'Unione europea. Storia, istituzioni, aspetti giuridici dell'integrazione europea*, Milano.
- ZANETTI L., *I cambiamenti nella legislazione sui ricongiungimenti in alcuni paesi europei*, Ricongiungere la famiglia altrove Torino.
- ZANFRINI L., (2007) *Cittadinanze. Appartenenza e diritti nella società dell'immigrazione*, Bari.
- ZANGHÌ C., (2005) *Istituzioni di diritto dell'Unione Europea* Torino.

Risitë e Rregullores nr. 1215/2012 "Mbi Juridiksionin, Njohjen dhe Ekzekutimin e Vendimeve në fushën civile dhe tregtare"

Dok. Andja Levanaku

Abstrakt

Rregullorja 1215/2012 "Mbi Juridiksionin, Njohjen dhe Ekzekutimin e Vendimeve në fushën civile dhe tregtare" ka hyrë në fuqi në 10 janar 2015 në Bashkimin Europian. Kjo rregullore konsiderohet si një nga aktet më të rëndësishme dhe më me ndikim në të drejtën ndërkombëtare private, për shkak të fushës së gjerë të veprimit, në përcaktimin e çështjeve të rëndësishme: juridiksionin, njohjen dhe ekzekutimin e vendimeve gjyqësore në çështjet civile dhe tregtare. Çështjet e juridiksionit dhe ekzekutimit të vendimeve në Bashkimin Europian janë rregulluar nga Konventa e Brukselit e miratuar në vitin 1968, fillimisht nga njëmbëdhjetë shtetet e para të Komunitet Europian, e me pas u miratua dhe nga shtetet e tjera që u bënë pjesë e Bashkimit Europian. Kjo konsiderohet si faza e parë në të cilën shtetet anëtare rregullonin marrëdhëniet juridike në këtë fushë. Konventa e Brukselit përfaqëson aktin e parë juridik që rregulloi marrëdhëniet mbi çështjet e juridiksionit. Qëllimi primar ishte parashikimi i rregullave dhe parimeve të përgjithshme që përcaktonin juridiksionin dhe njohjen e vendimeve të gjykatave në shtetet anëtare. Më pas, Bashkimi Europian miratoi në vitin 1988 Konventën e Luganos, "Mbi Juridiksionin, Njohjen dhe Ekzekutimin e Vendimeve në fushën civile dhe tregtare", e cila kishte të njëjtin qëllim si Konventa e Brukselit, e u shfuqizua nga rregullorja e Brukselit nr.44/2001, "Mbi Juridiksionin, Njohjen dhe Ekzekutimin e Vendimeve në fushën civile dhe tregtare. Rregullorja 1bis e Brukselit solli një sërë ndryshimesh ligjore në përcaktimin e juridiksionit, çështjes së gjyqëvarësisë, duke e zgjeruar rrethin e subjekteve që mund të jenë paditës dhe të padiur përpara gjykatave europiane, si dhe ndryshimi më i rëndësishëm, heqja e procedurës së ekzekutimit të vendimeve gjyqësore, e njohur

si procedura “*exequatur*”, duke sjellë ndryshime për procedurën e njohjes së vendimeve gjyqësore të shteteve anëtare në shtetet e tjera. Njohja e kësaj rregulloreje merr një rëndësi të veçantë duke marrë parasysh që Shqipëria ka marrë statusin e vendit kandidat në B.E dhe është në pritje të hapjes së negociatave. Pavarësisht se Rregullorja e Brukselit ende nuk ka fuqi detyruese për Shqipërinë, studimi dhe njohja e saj na shërben si studiues të së drejtës për përafrimin e legjislacionit shqiptar me aktet ndërkombëtare, duke synuar krijimin e një kornize ligjore sa më bashkëkohore dhe të përshtatur me ekonominë dhe lëvizjen e lirë të mallrave, shërbimeve, sigurimit të investimeve të huaja, në mënyrë të tillë që ti paraprijë integritetit të Shqipërisë në B.E.

Fjalë kyçe: rregullore, juridiksion, procedura “*exequatur*”, njohja e vendimeve,

I. Hyrje

Juridiksioni, njohja dhe ekzekutimi i vendimeve ndërmjet gjykatave të shteteve anëtare ka filluar të rregullohet që në vitin 1968 në Europë. Vlejnë të përmenden si aktet më themelore: Konventa e Brukselit, Konventa e Luganos, Rregullorja e Këshillit Europian e vitit 44\2001 dhe së fundmi rregullorja nr. 1215/2012 “Mbi juridiksionin, njohjen dhe ekzekutimin e vendimeve në fushën civile dhe tregtare”, e cila hyri në fuqi në 10 Janar 2015, duke shfuqizuar të gjithë bazën ligjore të mëparshme, duke riformatuar kështu koncepte themelore dhe sjellë ndryshime përsa i përket çështjes së juridiksionit dhe njohjes së vendimeve në fushën civile dhe tregtare. Rregullorja e Brukselit njihet si “*Konventa 1bis e Brukselit*”¹ dhe është rregullorja më e rëndësishme që rregullon marrëdhëniet në këtë fushë. Rregullorja ka si bazë ligjore Traktatin për Funksionimin e Bashkimit Europian, dhe veçanërisht nenin 67(4), pika (a), (c), dhe (e), nenin 81 (2), u propozua nga Komisioni Europian, pas miratimit të draftit legjislativ në parlament, duke marrë parasysh opinionin e Komitetit Europian Ekonomik e Social, në përputhje me procedurën e zakonshme legjislative të miratimit të akteve. Pas raportit të 21 Prill 2009 të Komisionit Europian mbi aplikimin e rregullores nr.44/2001, të 22 Dhjetorit 2000, “Mbi Juridiksionin, Njohjen dhe Ekzekutimin e Vendimeve në fushën civile dhe tregtare”, u konkludua se duheshin një sërë amendimesh mbi rregulloren 44\2001, me qëllim qartësinë e normave të saj për të përmirësuar qarkullimin e lirë të gjykimeve në çështjet civile dhe tregtare.² Rol kryesor në hartimin e rregullores 1215/2012 luajti programi me titull “Programi i Stokholmit”, i cili u krijua në mbledhjen e Brukselit më datë 10 dhe 11 Dhjetor 2009. Ky program vë theksin te

¹ Rregullorja nr.1215/2012 “Mbi juridiksionin, njohjen dhe ekzekutimin e vendimeve në fushën civile dhe tregtare” ose “Konventa I bis Brukselit”.

² Raporti I Komisionit Europian I dt.29.04.2009 mbi aplikimin e rregullores 44/2001 për Juridiksionin, Njohjen dhe Ekzekutimin e Vendimeve në fushën civile dhe tregtare.

një Europë e hapur dhe e sigurtë. Në programin e Stokholmit Këshilli Europian konsideron që heqja e procedurës së njohjes së vendimeve të gjykatave të huaja duhet të shoqërohet nga një sërë masash mbrojtëse.

II. Debati bashkëkohorë në çështjet e juridiksionit

Bashkimi Europian me qëllim ruajtjen dhe zhvillimin e fushës së lirisë, sigurisë dhe drejtësisë, për lehtësimin e aksesit në drejtësi, veçanërisht përmes parimit të njohjes reciproke të vendimeve në çështjet civile, për vendosjen graduale të kësaj zone, miratoi Rregulloren 1bis të Brukselit, për adoptimin e masave që lidhen me bashkëpunimin gjyqësor në çështjet civile, në bashkëpunim me shtetet ndërkufitare, sidomos me qëllimin funksionimin sa më të mirë të tregut të përbashkët europian. Në mënyrë që të arrihen objektivat e qarkullimit të lirë të gjykimeve në fushën civile dhe tregtare u krijuan rregulla që normohen nga një instrument ligjor i Bashkimit Europian, i cili është i detyrueshëm dhe i aplikueshëm në mënyrë të drejtpërdrejtë. Diferencat mes rregullave të brendshme që rregullojnë juridiksionin dhe njohjen e vendimeve u panë si faktorë që dëmtojnë veprimin e tregut të brendshëm. Gjithashtu, u pa e nevojshme parashikimi i normave që unifikojnë rregullat e konflikteve juridiksionale në çështjet civile dhe tregtare, dhe që sigurojnë njohjen dhe zbatimin e vendimeve në mënyrë të shpejtë të vendimeve që jepen në vendet anëtare. Këto parashikime përfshinë fushën e bashkëpunimit gjyqësor në çështjet civile në kuptim të nenit 81 të Traktatit për Funksionimin e Bashkimit Europian, e cila shërbeu si bazë ligjore në miratimin e Rregullores 1bis të Brukselit nr.1215\2012. Rregullorja 1bis e Brukselit bën pjesë në aktet e detyrueshme të Bashkimit Europian, është e detyrueshme në të gjitha elementët e saj dhe zbatohet drejtpërdrejtë në të gjitha vendet e B.E. Ka rolin e ligjit në të drejtën shtetërore, pra është akt i përtshëm juridik. Normat e saj kanë për qëllim disiplinimin e të gjithë lëndës dhe duhet zbatuar në tërësi nga destinatarët e saj, në fushën e zbatimit. Asnjë prej vendeve anëtare nuk mund të zbatoj në mënyrë selektive Rregulloren e Brukselit, ashtu si asnjë rregullore tjetër. Shtetet anëtare janë të detyruara ta zbatojnë në tërësi dhe jo në mënyrë selektive me qëllim paralizimin e atyre pjesëve të rregullores që konsiderohet si në kundërshtim me aktet kombëtare. Çdo marrëveshje apo akt ligjor në kundërshtim me këtë është i pavlefshëm. Rregullorja mund të plotësohen me masa ekzekutimi, që mund të nxirren si nga vet institucioni që e ka nxjerr rregulloren pra nga Këshilli Europian, ashtu dhe nga një institucion tjetër komunitar p.sh Komisioni, ashtu edhe nga autoritetet kombëtare. Rregullorja e Brukselit ka zbatueshmëri të drejtpërdrejtë në vendet anëtare, që do të thotë që kjo rregullore prodhon efekte juridike në shtetet anëtare pa qënë nevoja që vendi që i drejtohet apo shteti anëtarë të nxjerr një akt

pranimi ose përshtatje me rendin e tij, prandaj dhe normat e Rregullores janë të vet zbatueshme. Veçoria e zbatueshmërisë së drejtpërdrejtë të rregullores së Brukselit sjell një sërë detyrimesh që vendet anëtare duhet t'i ndjekin në mënyrë të përpiktë dhe me hyrjen në fuqi të rregullores pas botimit në fletoren zyrtare të Bashkimit Europian, çdo akt apo masë legislative edhe e mëparshme që nuk përputhet me rregulloren nuk mund të zbatohen. Një tjetër karakteristikë e rregullores është që ka fuqi veprimi të përgjithshme, nuk u drejtohet subjekteve të paracaktuara dhe as të indentifikueshme, por u drejtohet kategorive të konsideruara në mënyrë abstrakte, të përgjithshme në tërësinë e tyre. Në mënyrë të përmbledhur karakteristikat e Rregullores së Brukselit janë: fuqia e përgjithshme e veprimit; karakteri detyrues; zbatueshmëria e drejtpërdrejtë e saj. Fuqia e përgjithshme nënkupton që i drejtohet një numëri të papërcaktuar subjektsh dhe është abstrakte, qëndron mbi faktin konkret dhe mund të zbatohet për cdo rast që hyn në parashikimin e vet. Rregullorja e Brukselit ka karakter detyrues në të gjitha elementët e saj dhe ka zbatim të drejtpërdrejtë në të gjitha shtetet anëtare, në mënyrë automatike, pa qënë nevoja ndërhyrja normative e pushtetit të shteteve përmes akteve ligjore. Rregullorja jep të drejta dhe imponon detyrime për shtetet anëtare, për organet e tyre dhe për të gjitha subjektet që veprojnë në shtetet anëtare, subjekte fizike apo juridike publike e private. Rregullorja e re e Brukselit u prit mjaft mirë nga operatorët e ndryshëm të drejtësisë dhe biznesit, duke parë lehtësimin që i jep qarkullimit të vendimeve gjyqësore, aksesit në gjykim, dhe si rrjedhojë shërben për lehtësimin e qarkullimit të mallarave dhe shërbimeve në B.E dhe jashtë.³

Në lidhje me miratimin e Konventës 1bis të Brukselit, Vëra Jourová Komisionerja e Bashkimit Europian për Drejtësi, Tregëti dhe Barazi Gjinore, deklaroi: është një lajmë i mirë për qytetarët e B.E dhe Ndërmarrjet e Vogla dhe të mesme miratimi i kësaj rregulloreje. Këto rregulla të reja kursejnë një shumë prej 2000 deri 12000 Euro për çështje individuale. Është një ogur i mirë për tregun e përbashkët Europian. Ky veprim do të sjellë një ndryshim rrënjësor sidomos në ndërmarrjen e vogla dhe të mesme dhe do të sjellë më shumë mundësi për biznesin në Europë.⁴

Rregullorja e Brukselit e ndryshuar prezanton përmirësime të ndryshme në këtë instrument të rëndësishëm të B.E. Veçanërisht, ndryshimet për gjyqëvarësinë do të kenë impakt në sjelljen e palëve në çështjet tregtare⁵ Risia që sjell Konventa 1bis e Brukselit për sa i përket juridiksionit të përgjithshëm ka të bëjë me aplikimin e saj dhe ndaj personave që nuk janë rezidentë në Bashkimin Europian. Rregullorja 1215/2012 ka si qëllim lehtësimin e qarkullimit të lirë të vendimeve gjyqësore në Bashkimin Europian dhe aksesin në gjykim, si pjesë e rëndësishme e procesit

të rregullt ligjor, si garanci për mbrojtjen e të dretjave dhe interesave legjitim të subjekteve të interesuar. Kjo rregullore zgjeroi qëllimin e juridiksionit dhe u bë e aplikueshme për të paditurit që nuk janë rezident në një nga vendet anëtare. Kështu, duke filluar nga Janari 2015 të gjitha marrëdhëniet që rregullon kjo rregullore do të shtrihen dhe ndaj personave që nuk janë rezidentë në B.E. ky është një ndryshim themelor që bën Konventa 1bis e Brukselit në ndryshim nga i gjithë kuadri ligjor që ka qënë në fuqi deri në vitin 2015. Ky ndryshim u bë për shkak të zhvillimeve dinamike që ka aktualisht Bashkimi Europian, për t'i shërbyer qarkullimit të lirë të vendimeve dhe për t'i dhënë mundësi palës së paditur, si palë që ka nevojë më tepër për mbrojtje reale, për tu dëgjuar e për të realizuar mbrojtjen e interesave dhe të drejtave të tyre, duke i shërbyer aksesit në drejtësi. Kështu, përveç heqjes së procedurës së njohjes së vendimeve gjyqësor, ka zgjeruar qëllimin e juridiksionit edhe mbi të paditurit që nuk janë rezidentë në vendet e B.E.

III. Marrëveshja e juridiksionit

Rregullorja 1215/2015 përmirëson efektivitetin e marrëveshjes së zgjedhjes së gjykatës të njohur ndryshe si Marrëveshja e juridiksionit. Rregullat e parashikuara në të lehtësojnë qarkullimin e lire të vendimeve të gjykatës dhe përmirësojnë aksesin në drejtësi. Në këtë mënyrë lejon paditësin të identifikojë më lehtë gjykatën që do të zgjedhi për të paditur dhe për palën e paditur i jep mundësi të parashikojë ku mund të paditet.⁶ Rregullorja 1215/2012 i jep përparësi gjykatës së zgjedhur nga palët me anë të marrëveshjes së juridiksionit në krahasim me gjykatën ku është paraqitur së pari çështja. Mekanizmi i Rregullores 44/2001 çoi në krijimin e një klauzole juridiksionale të papërcaktuar, ku palët vraponin për të dërguar çështjen e tyre në gjykatën e preferuar, në mënyrë që të kishin përfitime. Ky lloj abuzimi me procedurat njihet ndryshe si italian torpedo.⁷ Rregullorja 1215/2015 wshtw strukturuar mbi të njohurit parime si rregullorja 44/2001. Kjo nuk do të thotë që nuk ka ndryshime, përkundrazi e kundërta do të ishte e pavërtetë. Madje këto ndryshime janë konsideruar evolucion në aspektin e juridiksionit. (Dickinson.A, Lein.E, 2015:18)

IV. Heqja e procedurës së ekzekutimit të vendimeve, si risi e Rregullores 1 bis të Brukselit.

Risia më e rëndësishme që ka sjellë Rregullorja 1215/2012 në qarkullimin e lirë të vendimeve është heqja e procedurës "exequatur", "ekzekutimi i vendimit".

³ Jurisdiction in civil and commercial matters under the Regulation 1215/2012 between common ground of jurisdiction and divergent national rules. Lukasz Dyrda, University of Krakow, Poland.

⁴ https://europe.eu/rapid-release_IP15-3080-en.htm

⁵ [http://www.allenoverly.com/publications/en-gb/Pages/BRUSSELS-REGULATION-\(RECAST\)-ARE-YOU-READY.aspx](http://www.allenoverly.com/publications/en-gb/Pages/BRUSSELS-REGULATION-(RECAST)-ARE-YOU-READY.aspx)

⁶ Case C-125/92 [1993] ECR I-4075, Muloxvs. Geels

⁷ <http://www.lexology.com/library/detail/?article=Gomez-Acebo+&+Pombo+Abogados+-+Miguel+Troncoso+Ferrer>

Procedura exequatur, është një procedurë për deklarimin e ekzekutimit të vendimeve të dhëna nga një shtet anëtar, në shtetet e tjera anëtare. Sipas Rregullores Bruksel 1, duhet një deklaratë ekzekutimi për një vendim të dhënë nga një gjykatë e shtetit anëtar në mënyrë që ky vendim të zbatohet në një tjetër shtet anëtar. Rregullorja 44/2001 kërkonte që një vendim gjykate e dhënë nga një shtet anëtar i B.E të ishte i ekzekutueshëm në shtetet e tjera anëtare duhet të plotesohej një deklaratë ekzekutueshmërie, e cila kërkohej nga personi i interesuar në gjykatën e ekzekutimit, bazuar në nenin 38(1): *“një vendim gjykate i dhënë në një shtet anëtar dhe i ekzekutueshëm në atë shtet, do të jetë i ekzekutueshëm në një tjetër shtet anëtar, n.q.s me aplikimin e palës së interesuar, është bërë i ekzekutueshëm dhe atje”*. Komisioni Europian pasi vëzhgoi në praktikë zbatimin e rregullores 44/2001, konstatoi që kjo procedurë zgjaste procesin e ekzekutimit dhe kishte kosto të lartë për palët. Komisioni rekomandoi heqjen e kësaj procedure për lehtësimin e qarkullimit të lirë të vendimeve.⁸ Sipas Komisionit Europian procedura e ekzekutimit zakonisht kushtonte nga 2.000 deri në 3.000 euro në varësi të shtetit anëtar ku bëhej aplikimi për të, ndërsa duke përfshirë dhe kostot e avokatit, përkthimin e dokumentit dhe shpenzimet gjyqësore kjo kosto varionte deri në 12.700 euro. Në pothuajse 95% të rasteve kjo procedurë ishte thjeshtë një formalitet.⁹ Rregullorja 1215/2012 bën të mundur që një vendim i dhënë në një shtet anëtar, i cili është në fuqi dhe i ekzekutueshëm në atë shtet anëtar, të jetë i ekzekutueshëm në të gjitha shtetet anëtare, pa qënë nevoja për nxjerrjen e një deklaratë ekzekutueshmërie. Neni 39 i Rregullores 1215/2012 parashikon: *“një vendimi dhënë në një gjykatë të një shteti anëtar, i cili është i ekzekutueshëm në atë shtet, do të jetë i ekzekutueshëm dhe në shtetet e tjera anëtare pa qënë nevoja e nxjerrjes së ndonjë deklaratë ekzekutueshmërie”*.¹⁰ Deklarata e ekzekutueshmërisë nuk është më e nevojshme. Kjo për faktin se një vendim gjykate i dhënë në një shtet anëtar dhe i zbatueshëm në atë shtet anëtar duhet të jetë i ekzekutueshëm dhe në shtetet e tjera anëtare pa tërhequr deklaratën e zbatueshmërisë. Kjo do të thotë që çdo vendim i dhënë nga një gjykatë e një shteti anëtar të Bashkimit Europian do të njihet dhe zbatohet automatikisht në çdo shtet anëtar. Vendimi i gjykatës do të trajtohet njësoj sikur të jetë dhënë nga gjykata e shtetit anëtar ku kërkohet të ekzekutohet. Nga 10 janari 2015, dita kur ka hyrë në fuqi Rregullorja 1 bis e Brukselit, në mënyrë që një vendim të bëhet i ekzekutueshëm në shtetet e tjera anëtare duhet që pala të cilës i drejtohet vendimi të paraqesi përpara gjykatës ku do të ekzekutohet vendimi, një kopje të vendimit dhe një çertifikatë standarte të

⁸ Raporti i Komisionit Europian i dt.29.04.2009 mbi aplikimin e rregullores 44/2001 për Juridiksionin, Njohjen dhe Ekzekutimin e Vendimeve në fushën civile dhe tregtare.

⁹ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-3080_en.htm.

¹⁰ Rregullorja e Këshillit Eurpian nr.1215/2012, mbi Juridiksionin, Njohjen dhe Ekzekutimin e Vendimeve në fushën civile dhe tregtare, neni 39

nxjerrë nga gjykata që ka dhënë vendimin, parashikuar në nenin 42 (1) dhe 53 të Rregullores. Kështu, pala që dëshiron të ekzekutohet vendimi në një tjetër shtet anëtar, duhet të pajisë autoritetin kompetent të ekzekutimit me një kopje të vendimit duke siguruar autenticitetin e tij, dhe një çertifikatë e siguruar nga gjykata e origjinës, pra gjykata që ka dhënë vendimin. Modifikimet e Rregullores 1bis të Brukselit nuk preken mekanizmin e refuzimit të njohjes dhe zbatimit të vendimeve, të parashikuara në nenin 45 të saj, i cili korrespondon me nenin 34 dhe 35 Rregullores 1 të Brukselit. Refuzimi i njohjes dhe ekzekutimit të vendimeve bëhet në raste të limituara dhe specifike. Arsytet ligjore për refuzimin e njohjes dhe ekzekutimit të vendimeve gjyqësore në shtetet anëtare janë të njëjta si me rregulloren e parë. Refuzohet njohja e vendimit n.q.s vendimi është haptazi në kundërshtim me rendin publik të shtetit ku kërkohet të njihet apo ekzekutohet. Gjithashtu, do të refuzohet njohja e vendimit nëse vendimi është dhënë në mungesë të palës së paditur duke mos e njoftuar rregullisht, duke mos i vendosur në dispozicion dokumentat gjyqësore brenda një afati të arsyeshëm, duke bërë kështu që i padituri mos të ketë mundësi të realizojë mbrojtjen ligjore para gjykatës për çështjen në fjalë. Nëse vendimi është në kundërshtim me një vendim të mëparshëm mes të njëjtave palë, dhënë në shtetin anëtar ku kërkohet njohja dhe ekzekutimi i tij, si dhe n.q.s vendimi është në kundërshtim me rregullat e juridiksionit të veçantë për çështjeve që kanë si palë të paditur të siguruarit, konsumatorët dhe punëmarrësit, bazuar në nenin 10-16, neni 17-19, neni 22-23 si dhe bazuar në rregullat e juridiksionit ekskluziv të parashikuara në nenin 24. Sipas Komisionit Europian rregullorja e re që heq procedurën e mëparshme dhe të gjatë të ekzekutimit, e cila përdorej 10,000 herë në vit, për rrjedhojë çështjet ndër-kufitare do të zgjidhen më shpejt.¹¹ Në rastet kur vendoset refuzimi i njohjes dhe i ekzekutimit të vendimit, në asnjë lloj rrethane, gjyqtari nuk mund të riekzaminojë apo të modifikojë vendimin original të gjykatës. Kështu, edhe nëse ndodhemi përpara rrethanave të përmendura në nenin 45 të Rregullores, për refuzimin e njohjes apo ekzekutimit të vendimit, nuk është në diskrecionin e gjyqtarit që e vlerëson ekzistencën apo jo të rrethanës, të ndryshojë vendimin, të rihapë çështjen apo të bëjë modifike të ndryshme në vendimin original. Ky parashikim i Rregullores 1bis të Brukselit është në përputhje me rregulloren EC nr.805/2004, Për krijimin e një urdhëri europian për ekzekutimin e vendimeve të çështjeve të pakontestuar, që ka hyrë në fuqi në 21 Tetor 2005, e cila për herë të parë hoqi kërkesën për ekzekutim ndaj vendimeve të pakundërshtuara dhe që i është parashkruar afati i apelimit të vendimit. Për të tilla pretendime, duhet të paraqitet vetëm një çertifikatë ekzekutimi, e njohur ndyshe si “Urdhëri Europian i Ekzekutimit”. Kjo çertifikatë nxirret nga gjykata që ka dhënë vendimin.

¹¹ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-3080_en.htm

V. Zgjerimi i rregullave të juridiksionit edhe për personat që nuk banojnë në vendet anëtare të Bashkimit Europian

I gjithë kuadri ligjor që ka rregulluar marrëdhëniet juridike në fushën civile dhe tregtare, duke filluar nga Konventa e parë e Brukselit, Konventa e Luganos, Rregullorja nr.44/2001 e Këshillit Europian mbi juridiksionin, njohjen dhe ekzekutimin e vendimeve në fushën civile dhe tregtare, aplikoheshin vetëm mbi shtetasit që kishin vendbanim ose vendqëndrim në shtetet e Bashkimit Europian. Fusha e zbatimit të rregullores ishte përcaktimi i Juridiksionit të shteteve anëtare të Bashkimit Europian, njohja dhe ekzekutimi i vendimeve në fushën civile dhe tregtare. Përsa i përket juridiksionit, si rregull i përgjithshëm ai përcaktohej nga vendbanimi i personit në një shtet anëtarë, cilado qofte shtetësia e tij. Personat që nuk janë shtetas të shtetit anëtarë, por që banojnë në këtë shtet janë nën juridiksionin që zbatohet për shtetasit e këtij shteti. Këta shtetas mund të paditen në gjykatat e shteteve anëtare, përsa kohë kanë vendbanimin në një nga vendet anëtare dhe do të zbatohen të njëjtat rregulla të juridiksionit si për vendasit. Rregullorja nuk zbatohet për personat që nuk ishin resident në një nga shtetet e Bashkimit Europian. Nga analiza e neneve të Rregullores 44/2001 vihet re që ka si parim kryesor aplikimin e saj vetëm mbi shtetasit që kanë vendbanim ose vendqëndrim në një nga shtetet anëtare të Bashkimit Europian, në ndryshim nga rregullorja e Brukselit nr. 1215/2012 e cila ka shtrirje më të gjerë, duke u aplikuar edhe mbi personat fizik apo juridik që nuk janë rezidentë në një nga vendet e B.E. Rregullorja 1 e Brukselit aplikohet vetëm në mosmarrëveshje ku pala e paditur ishte resident në B.E, pa qënë e rëndësishme vendbanimi i palës paditëse, bazuar nënenet 2, 3, 4 të Rregullores 1 të Brukselit. Ajo që është e dallueshme ishte ndryshimi në trajtimin përpara gjykatave europian të personave që janë rezidentë në një nga shtetet anëtare me të huajt. (Mandro.Walker,Kadia,2005:96) Në sesionin 6 neni 22 rregullorja parashikonte juridiksionin ekskluziv. Ky lloj juridiksioni bënte një rezervim, në kuptimin që ishte i detyrueshëm në nivel komunitar dhe kishte aplikim të drejtpërdrejtë. Në raste të tilla juridiksioni nuk mund të përzgjidhej me marrëveshje të palëve, sepse në të kundërt kjo klauzolë juridiksionale do të ishte absolutisht e pavlefshme. Ky ishte një juridiksion nga i cili nuk mund të hiqje dorë kollaj dhe nuk e merrte parasysh rregullin e përgjithshëm, atë të rezidencës së palës së paditur. Në çdo rast, nëse palët njëra ose më shumë janë rezidentë në një nga shtetet anëtare, bien dakort që një gjykatë do të ketë juridiksion, është pikërisht kjo gjykatë që do të gjykojë çështjen. Ky juridiksion në këtë rast është ekskluziv në rast se palët nuk kanë vendosur ndryshe. Risia që sjell Konventa 1bis e Brukselit, ka të bëjë me aplikimin e saj dhe ndaj personave që nuk janë rezidentë në Bashkimin Europian. Rregullorja

1215/2012 ka si qëllim lehtësimin e qarkullimit të lirë të vendimeve gjyqësore në Bashkimin Europian dhe aksesin në gjykim, si pjesë e rëndësishme e procesit të rregullt ligjor, si garanci për mbrojtjen e të drejtave dhe interesave legjitim të subjekteve të interesuar. Kjo rregullore zgjeroi qëllimin e juridiksionit dhe u bë e aplikueshme për të paditurit që nuk janë rezident në një nga vendet anëtare. Kështu, duke filluar nga Janari 2015 të gjitha marrëdhëniet që rregullon kjo rregullore do të shtrihen dhe ndaj personave që nuk janë rezidentë në B.E. Ky është një ndryshim themelor që bën Konventa 1bis e Brukselit në ndryshim nga i gjithë kuadri ligjor që ka qënë në fuqi deri në vitin 2015. Ky ndryshim u bë për shkak të zhvillimeve dinamike që ka aktualisht Bashkimi Europian, për t'i shërbyer qarkullimit të lirë të vendimeve dhe për t'i dhënë mundësi palës së paditur, si palë që ka nevojë më tepër për mbrojtje reale, për tu dëgjuar e për të realizuar mbrojtjen e interesave dhe të drejtave të tyre, duke i shërbyer aksesit në drejtësi. Kështu, përveç heqjes së procedurës së njohjes së vendimeve gjyqësor, ka zgjeruar juridiksionin edhe mbi të paditurit që nuk janë rezidentë në vendet e B.E. Rregullorja e re përcakton se rregullat e juridiksionit do të bazohen në vendbanimin e të paditurit, përveç në disa raste të caktuara në të cilat për shkak të subjektit ose autonomisë së palëve justifikon përdorimin e kriterëve të ndryshme. Kjo bëhet që të parandalojë që një person të marrë një kërkesë padi nga një gjykatë e një shteti anëtar që nuk ka mundur ta parashikojë. Siç e theksova dhe më lart, kjo rregullore shtrihet vetëm mbi shtetasit që ishin resident në B.E. në rast se marrëveshja lidhet nga palë që nuk ishin resident në B.E gjykatat e atij shteti anëtar nuk do të kishin juridiksion mbi mosmarrëveshjen e palëve. Çdo marrëveshje që lidhet në kundërshtim me nenet 13, 17 ose 21 të Rregullores Bruksel 1 ishte e pavlefshme. Në nenin 25 të Rregullores së Brukselit nr.44/2001 i njihet mundësia palëve që nëpërmjet një marrëveshje të përbashkët të zgjedhin njërin juridiksion të një shteti anëtar për mosmarrëveshjen e tyre, me kushtin sinequanon që palët të kishin vendbanimin në Bashkimin Europian. Tashmë me Rregulloren 1bis të Brukselit nr.1215/2012 është modifikuar ky nen dhe korrespondon me nenin 27 të saj i cili i jep mundësi për përzgjedhjen e juridiksionit me marrëveshje edhe palëve që nuk janë rezident në B.E. Neni 27 i rregullores 1bis të Brukselit, sipas të cilës i njihet mundësia palëve që nëpërmjet një marrëveshjeje të përbashkët, të zgjedhin njërin juridiksion të një shteti anëtar, që u duket më i përshtatshëm për zgjidhjen e mosmarrëveshjes së tyre, që ka lindur ose që mund të lindë në të ardhme. Kushti që paditësi të kishte vendbanimin ose vendqëndrimin në një nga shtetet anëtare të Bashkimit Europian është shfuqizuar, aktualisht nga Janari i vitit 2015 këtë marrëveshje ka të drejtë ta lidhi kushdo pavarësisht vendbanimit. Gjithashtu, rregullorja parashikoi rregulla specifike për disa kategori që tashmë gëzojnë një mbrojtje të veçantë nga normat e saj. Këto kategori janë konsumatorët, punëmarrësit dhe të siguarit. Bazuar në rregulloren 44/2001 konsumatorët shpesh nuk kishin mundësi të ushtronin të drejtat e tyre, në rastet kur blinin mallra nga kompani me seli në një shtet jo anëtar

i B.E, por që shisnin mallra në B.E. rregullat e reja të juridiksionit në lidhje me punëmarrësit, konsumatorët dhe të sigurarit do të aplikohen pavarësisht vendbanimit të punëdhënësit, kompanisë tregtare, apo kompanisë së sigurimeve. Përveç rregullit të përgjithshëm për përcaktimin e juridiksionit, rregullorja njih edhe përjashtime, të cilat i konsideron juridiksione të veçanta. (Brati,2008:73) Rregullat e juridiksionit të veçantë mbrojnë këto kategori të veçanta, respektivisht në nenet 10, 17, 18, 20, 21 të rregullores së re. kështu, një punëdhënësi i cili nuk ka vendbanimin në një shtet anëtar, mund të paditet në një gjykatë të B.E ku punëmarrësi kryen zakonisht punën e tij, ose në gjykatën e shtetit ku ka kryer së fundmi punën e tij, edhe pse punëdhënësi nuk ka seli në B.E, por në shtetet e treta.

VI. Përfundime

Rregullorja nr. 1215/2012 e njohur ndryshe si Konventa 1bis e Brukselit solli një sërë ndryshimesh e risish në fushën civile dhe tregtare në Bashkimin Europian. Përmirësimi efektivitetin e marrëveshjes së zgjedhjes së gjykatës apo e quajtur ndryshe Marrëveshja e Juridiksionit, duke parashikuar që në rast konflikti mes marrëveshjes së juridiksionit për përzgjedhjen e gjykatës dhe gjykatës ku është filluar së pari çështja, të prevalojë marrëveshja e juridiksionit, duke i dhënë fund kështu, abuzimit me procedurat nga palët e interesuara. Heqja e procedurës së ekzekutimit të vendimeve gjyqësore në shtetet anëtare, procedura exequator, ishte një tjetër risi e vlerësuar gjerësisht, që solli rregullorja. Kjo risi solli lehtësimin e qarkullimit të vendimeve gjyqësore mes shteteve të B.E. dhe shkurtimeve të shpenzimeve gjyqësore. Rregullorja zgjeroi rregullat e juridiksionit edhe për personat që nuk banojnë në vendet anëtare të Bashkimit Europian. Kjo rregullore zgjeroi qëllimin e juridiksionit dhe u bë e aplikueshme për të paditurit që nuk janë rezident në një nga vendet anëtare. Kështu, duke filluar nga Janari 2015 të gjitha marrëdhëniet që rregullon kjo rregullore do të shtrihen dhe ndaj personave që nuk janë rezidentë në B.E. Rregullorja parashikoi rregulla specifike për disa kategori që tashmë gëzojnë një mbrojtje të veçantë nga normat e saj. Këto kategori janë konsumatorët, punëmarrësit dhe të siguruarit, të cilët tashmë kanë mundësi të padisin kompanitë edhe nëse këto të fundit nuk kanë seli në B.E.

Bibliografia

- Konventa e Brukselit për juridiksionin dhe zbatimin e vendimeve në çështjet civile dhe tregtare 1968.
Konventa për juridiksionin dhe zbatimin e vendimeve në çështjet civile dhe tregtare, 88/592/EEC, lidhur në Lugano, më 16 shtator 1988.

- Rregullorja nr.44/2001 e Këshillit Europian mbi juridiksionin, njohjen dhe ekzekutimin e vendimeve në fushën civile dhe tregtare
Rregullorja nr.1215/2012 “Mbi juridiksionin, njohjen dhe ekzekutimin e vendimeve në fushën civile dhe tregtare”
Brati A.,Procedura Civile e Republikës së Shqipërisë, Tiranë 2008.
Canaj E., Bana S., “E drejta e Bashkimit Evropian”, Inf-botues, Tiranë, Shqipëri, 2014.
Dickinson.A, Lein.E, The Brussels 1 Regulation Recast, Oxford 2015.
Mandro A, Walker G, Kalia A, “Private International Law”. Tirana 2005.
Case C-125/92 [1993] ECR I-4075, Muloxvs.Geels
Jurisdiction in civil and commercial matters under the Regulation 1215/2012 between common ground of jurisdiction and divergent national rules. Lukasz Dyrda,University of Krakow,Poland.
Raporti i Komisionit Europian i dt.29.04.2009 mbi aplikimin e rregullores 44/2001 për Juridiksionin, Njohjen dhe Ekzekutimin e Vendimeve në fushën civile dhe tregtare.
www.hcch.net/ hudoc.echr.coe.int
Opinion 1/03 of the European Court of Justice. http://eur-lex.europa.eu/legal_content/EN/TXT/?uri=CELEX:32001R0
Raportit i Komisionit Europian mbi zbatimin e rregullores, parë në http://eur-lex.europa.eu/legal_content
<https://www.unidroit.org/english/principles/contracts/principles2004/blackletter.pdf>
https://Europe.eu/rapid-release_IP15-3080-en.htm
[http://www.allenoverly.com/publications/en-gb/Pages/BRUSSELS-REGULATION-\(RECAST\)-ARE-YOU-READY.aspx](http://www.allenoverly.com/publications/en-gb/Pages/BRUSSELS-REGULATION-(RECAST)-ARE-YOU-READY.aspx)
Case C-125/92 [1993] ECR I-4075, Muloxvs.Geels
<http://www.lexology.com/library/detail,Gómez-Acebo & Pombo Abogados - Miguel Troncoso Ferrer>
http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-3080_en.htm